

Календар знаменних і пам'ятних дат (The Calendar of Significant and Memorable dates – SEPTEMBER – 2025)

Вересень

1 вересня – День знань

У світі немає єдиної дати початку нового навчального року, але в Україні перший вересневий день – не тільки настання осені, але й початок навчання для здобувачів освіти в наступному класі чи на наступному курсі.

В умовах воєнного часу безпека кожної дитини – на першому місці, тому навчальний рік відбуватиметься за різними формами навчання, які вибрали батьки.

Оскільки в нашому суспільстві до освіти прийнято ставитися з особливою повагою, то 1 вересня – не просто початок навчального процесу, а й щорічне свято всіх здобувачів освіти та їх батьків.

5 вересня – Міжнародний день благодійності (*International Day of Charity*)

У день вшанування пам'яті матері Терези Калькуттської на 58-му пленарному засіданні Генеральної Асамблеї Організації Об'єднаних Націй (резолюція від 17.12.2012 № 67/105) було проголошено про заснування 5 вересня Міжнародного дня благодійності, який відзначається щорічно. **Мета цього свята** – привернути увагу до проблем людей, пов'язаних із бідністю та гуманітарними кризами, нагадати про важливість благодійності та волонтерської діяльності. **У 2013 році в Україні набув чинності Закон «Про благодійну діяльність та благодійні організації».**

6 вересня – Всесвітній день читання книги (*World Read a Book Day*)

Свято створено з метою спонукати шанувальників більше читати та сприяти формуванню культури читання. Кожна книга має велике значення: читання знижує стрес на 68 відсотків; читаючи всього 20 хвилин на день, ви зможете прочитати за рік 3 600 сторінок, тобто 12 книг по 300 сторінок кожна; читання – це найшвидший спосіб поповнення словникового запасу.

У світі налічують близько 130 мільйонів виданих книг (за даними Бібліотеки Конгресу США). Учені зараховують до перших книг месопотамські глиняні таблички з клинописом, на яких стародавні мудреці наносили важливі відомості. Кожна така міцна пластина укладалася в спеціальний ящик для зберігання – перший відомий в історії вид палітурки, вік якого датується понад 5000 років.

Найменша книга (1'1мм) – казка «*Старий король Коул*», надрукована на папері щільністю 22 г/м² тиражем 85 екземплярів у березні 1985 року видавництвом Gleniffer Press, Шотландія. Сторінки книги можна перевертати тільки за допомогою голки й дуже обережно.

Найбільшою книгою у світі за обсягом вважають роман *Жуля Ромена «Люди доброї волі»* (близько 2 млн слів), надрукований у 27 томах, який автор писав протягом 14 років.

Найдорожчою книгою вважається «*Кодекс Лестера*», куплений Біллом Гейтсом за 30,8 млн доларів. Ця книга складається із 72 сторінок і містить наукові ідеї та малюнки великого Леонардо да Вінчі. Трохи менше коштує *Біблія Гуттенберга* – 25 млн доларів.

Книгою, яка має найбільшу кількість видань, є Біблія. За приблизними підрахунками, у світі продано 3 900 000 000 її копій.

6 вересня – 100 років від дня народження Петра Федосійовича Мовчуна (1925 – 2010), скульптора, заслуженого художника України

Петро Мовчун працював у галузі станкової та монументальної скульптури, портретної пластики. Серед робіт *станкової скульптури*: «Мати», «Марко Вовчок», «Тарас Шевченко», «Іван Франко», «Дмитро Менделєєв», Григорій Сковорода», «Панас Мирний», «Михайло Коцюбинський», «Марко Черемшина», «Дмитро Зеров», «Борис Патон», «Леся Українка». *Пам'ятники*: Тарасу Шевченкові (Нова Одеса, Золотоноша), Марку Вовчку (Немирів), Лесі Українці (Саки). Митець брав участь у зарубіжних виставках із 1950 року. *Персональні виставки* відбулись у Києві в 1971 – 1974, 1983 роках.

7 вересня – Міжнародний день чистого повітря для блакитного неба (International Day of Clean Air for Blue Skies)

Цей день запроваджено резолюцією Генеральної Асамблеї ООН (від 19.12.2019 A/74/381), щоб привернути увагу до проблеми якості повітря. **Мета проведення** – зміцнення міжнародного співробітництва у сфері поліпшення якості повітря та зменшення його забруднення, що є основою здоров'я та сталого розвитку нашої планети. Забруднення повітря – надзвичайно серйозний екологічний ризик для здоров'я людини та друга найбільш поширена причина смерті від неінфекційних захворювань після куріння тютюну. Це глобальна проблема з віддаленими наслідками через перенесення забруднювачів на великі відстані. У зв'язку з відсутністю рішучих дій кількість передчасних смертей, викликаних забрудненням повітря, за оцінками фахівців, до 2050 року може збільшитися на 50%.

7 вересня – 150 років від дня народження Олександра Олександровича Мурашка (1875 – 1919), відомого українського художника, педагога, громадського діяча

Олександр Мурашко відомий як один із засновників Товариства київських художників у 1916 році, а також один із фундаторів Української Академії мистецтв (1917). Талант Мурашка-портретиста сформувався під впливом Іллі Рєпіна, про що свідчать його ранні твори. Школа Рєпіна заклала реалістичні основи мистецтва художників, завдяки якому українське мистецтво вийшло зі стану вузько національного, провінційного. Талант художника підняв його до західноєвропейського рівня, а твори були долучені до контексту світового художнього процесу. *Він виробив власний*

неповторний стиль у поєднанні імпресіонізму, модерну та реалізму, проявив себе в жанрах тематичного та пейзажного живопису.

Європейське визнання принесла картина «Карусель», за яку в 1908 році на Х Мюнхенській міжнародній виставці його нагородили золотою медаллю. **Найвідоміші картини:** «Портрет Миколи Петрова» (1898), «Портрет Олени Мурашко» (1899), «Похорон кошового» (1900), «Біля кав'ярні» (1902), «Дівчина в червоному капелюсі» (1903), «Портрет професора Адріана Прахова» (1904), «Зима» (1905), «Благовіщення» (1909), «Селянська родина» (1914), «Портрет старої жінки» (1916), «Квіткарки» (1917), «Автопортрет» (1918).

8 вересня – Міжнародний день грамотності (*International Literacy Day*)

Із 1966 року ЮНЕСКО відзначає Міжнародний день грамотності, *метою* якого *визначено* привернути увагу суспільства й мобілізувати міжнародну суспільну думку, щоб збудити його інтерес і досягти активної підтримки зусиль, спрямованих на поширення грамотності, що є однією з головних сфер діяльності ЮНЕСКО. Традиція щорічно відзначати цей день започаткована відповідною рекомендацією Всесвітньої конференції міністрів освіти з ліквідації неграмотності, яка відбулася в Тегерані у вересні 1965 року. Було рекомендовано оголосити 8 вересня (дату урочистого відкриття конференції) Міжнародним днем грамотності та святкувати його в усьому світі. Боротьба з неписьменністю, як і раніше, залишається завданням величезного масштабу та складності.

8 вересня – Міжнародний день солідарності журналістів (*International Day of Journalists Solidarity*)

Подію було засновано в 1958 році в Бухаресті на четвертому конгресі Міжнародної організації журналістів. Дата обрана на честь вшанування пам'яті чехословацького журналіста, письменника-антифашиста Юліуса Фучика, заарештованого гестапо та страченого 8 вересня 1943 року. **Мета проведення** – показати всьому світові свою єдність і загальну позицію щодо захисту прав журналістів. Журналісти є голосом тих, хто потребує бути почутим, і захисниками демократії, які часто ризикують своїм життям заради поширення правдивої інформації. **Робота журналістів із різних країн в Україні в роки війни є символом сміливості, мужності та солідарності.** Завдяки їхнім репортажам світ дізнається про порушення країною-агресором прав і свобод людини, про незламність духу українців. Цей внесок у боротьбу за правду та свободу є неоцінним.

9 вересня – 135 років від дня народження Курта Цадека Левіна (1890 – 1947), німецького й американського психолога

Курт Левін – один із представників Берлінської школи гештальтпсихології, який спробував застосувати в психології теорію поля Альберта Ейнштейна. Відомий він як професор Берлінського, Стенфордського та Корнелльського університетів, директор Дослідницького

центру групової динаміки Массачусетського технологічного інституту, дослідник проблем методології психологічного пізнання, зокрема експерименту в психології, прихильник цілісного підходу до аналізу явищ людської поведінки. За теорією Левіна, поведінка людини – результат її постійної взаємодії з довкіллям. Також *Курт Левін є одним із засновників тренінгу, що сьогодні активно використовується в освітній сфері, та вважається батьком сучасної соціальної психології.*

10 – 16 вересня – Тиждень освіти дорослих

Це міжнародне свято було започатковано в 1999 році за ініціативою ЮНЕСКО й підтримується в понад 50 країнах світу. *Мета тижня освіти дорослих* – акцентувати увагу дорослого населення, що вчитися потрібно впродовж усього життя. Європейський Союз розглядає таке здобування освіти як загальновизнану необхідність і важливий елемент соціальної моделі сучасного суспільства. *Тиждень освітнього зростання в Україні* спрямований на розширення пізнавальних процесів у суспільстві, особисте вдосконалення освіти й культури дорослих людей, на популяризацію ідеї неформальної освіти серед дорослого населення. Він спонукає присвятити час своєму професійному та особистісному саморозвитку.

10 вересня – 140 років від дня народження Олександра Володимировича Палладіна (1885 – 1972), видатного українського біохіміка, академіка, громадського діяча, педагога

Олександр Палладін – відомий доктор біологічних наук, професор, президент Академії наук України (нині – Національна академія наук України), *засновник української школи біохіміків, нейрохімії, завідувач кафедри фізіологічної хімії Харківського медичного інституту*, завідувач кафедри біохімії Київського університету, директор Інституту біохімії (нині – Інститут біохімії імені О. В. Палладіна НАН України). Автор понад 240 наукових праць із біохімії, підручника з біологічної хімії.

Міжнародне визнання українського вченого: на I Міжнародному нейрохімічному конгресі (Страсбург, 1967 р.) Олександра Палладіна *назвали патріархом світової нейрохімії*; дійсний член Польської академії наук, Хімічного товариства Франції, Міжнародного нейрохімічного товариства; член редколегій трьох наукових міжнародних видань; почесний академік академій наук Угорщини, Болгарії та Румунії.

11 вересня – Всесвітній день боротьби з тероризмом (World Day of Fight against Terrorism)

11 вересня 2001 р. стався терористичний акт у Нью-Йорку та Вашингтоні: літаки з терористами врізались у вежі-близнюки й будівлю Пентагону. Загальна кількість загиблих – 2 996, до 6000 було поранено, ще 24 зникли безвісти.

Як пам'ять про жертви цих терактів із 2008 року 11 вересня щорічно відзначають Всесвітній день боротьби з тероризмом. На жаль,

сьогодні тероризм перетворюється на масове явище. За роки війни Україна постраждала від російського тероризму більше, ніж будь-яка інша країна: щодня терористичні атаки агресора забирають життя її мирних жителів. ***Тільки завдяки єдності в боротьбі з тероризмом світ зможе забезпечити мирне майбутнє для майбутніх поколінь.***

12 вересня – 120 років від дня народження Олександра Володимировича Запорожця (1905 – 1981), видатного психолога

Олександр Запорожець – доктор педагогічних наук, відомий учений у царині виявлення та дослідження закономірностей психічного розвитку дітей раннього й дошкільного віку. ***Саме він увів у дошкільну педагогіку поняття «ампліфікація», звертаючи особливу увагу на гру як провідну діяльність.*** Учителями його були Лесь Курбас і Лев Виготський. Від 1931 року Олександр Запорожець ***працював*** в Українському психоневрологічному інституті (нині – Інститут неврології, психіатрії та наркології АМН України, ***Харків***), водночас від 1933 року – у ***Харківському педагогічному інституті: з 1938 – завідувач кафедри психології.***

Серед наукової спадщини вченого: «Вибрані психологічні праці», «Психологія: підручник для дошкільних педагогічних училищ», «Розвиток довільних рухів», стаття (нарис) «Майстер : спогади про Леся Курбаса».

12 вересня – 100 років від дня народження Олександра Михайловича Лопухова (1925 – 2009), видатного українського художника, педагога, громадського діяча, заслуженого діяча мистецтв Польщі

Олександр Лопухов – народний художник України, голова правління Спілки художників України (1983 – 1989), ректор Київського державного художнього інституту (1973 – 1985), дійсний член Академії мистецтв України з 1997 року. ***Творчий спадок*** – сотні великоформатних тематичних полотен: портретів, пейзажів, натюрмортів у реалістичній манері; серія картин, що відображають визвольну боротьбу українського народу проти пригноблення та безправ'я, за незалежність. Велике історичне полотно «П'яте квітня 1847 року» зображує трагічний момент із життя Т. Г. Шевченка – арешт під час переправи на другий берег Дніпра, після якого поета чекають довгі роки заслання. Цей твір вважають одним із найкращих у творчому доробку художника. Портрети «Жіночий портрет», «Лариса», «Оксана», «Скульптор Супрун» позначені ліричним трактуванням, глибоким проникненням у світ героїв, легкістю та розкутістю живописної мови. Темі війни присвячені картини «Реквієм» (1965), «Війна» (1969), «Сильні духом» (1967), «Місячна соната» (1970), «Рік 1945-й» (1973), «У Берліні» (1974), «Перемога» (1975). Картини про героїчну українську історію: «Повстання сіроми на Січі 1786 року» (1974), «Вольниця» (1978 – 1979), «Устим Кармалюк» (1980 – 1982).

Лауреат ***Шевченківської премії*** (1980) за картини «Сильні духом», «Війна», «Місячна соната», «Перемога», «Вольниця», ***Золотої медалі імені М. Грекова*** (1985), ***Академії мистецтв України*** (2005). За роки плідної педагогічної праці Олександр Лопухов виховав багато талановитих

художників, які популяризують українську живописну школу в різних країнах світу.

13 вересня – День українського кіно

Свято було започатковано Указом Президента України від 12 січня 1996 року, відзначається *другої суботи вересня*.

Історія українського кінематографу починається з 1893 року, коли механік Одеського університету Йосип Тимченко зібрав перший у світі апарат, що вмів знімати й відтворювати кіно (знаменитий винахід братів Люм'єр з'явився на два роки пізніше). ***Перший в Україні сеанс кіно відбувся 2 грудня 1896 року в Харківському оперному театрі, сучасній обласній філармонії.*** На сеансі було показано декілька короткометражних стрічок, відзнятих у Харкові українським фотографом і першим оператором хроніко-документальних фільмів Альфредом Федецьким. Відтоді в містах Дніпро, Київ і Одеса почали з'являтися невеликі кіностудії, які знімали перші водевілі, комедії та драми.

Справжній прорив у кіно відбувся на початку ХХ століття з виходом фільмів Олександра Довженка «Звенигора», «Арсенал» і «Земля» (1928 – 1930 роки). Уперше з'явився звук у стрічках Івана Кавалерідзе «Коліївщина», «Прометей» та «Наталка Полтавка» (1933 – 1936 роки). Пізніше вийшли кінофільми [Сергія Параджанова](#), [Кіри Муратової](#), [Леоніда Осики](#), у яких головні ролі грали [Іван Миколайчук](#), [Леонід Биков](#), [Ада Роговцева](#) та [Богдан Ступка](#).

13 вересня – День фізичної культури і спорту України

Міжнародна назва: International Day of Physical Culture and Sports of Ukraine

Свято було започатковано Указом Президента України від 29 червня 1994 року № 340/94, відзначається *другої суботи вересня*.

Фізична активність є нашою природною потребою, необхідною для гарного самопочуття, загального благополуччя. ***Мета проведення*** – масове залучення громадян до регулярних занять фізкультурою та спортом, що зміцнює здоров'я нації, посилює віру людей у власні сили, а також формує звички цивілізованого суспільства – дисципліну, чесну конкуренцію, почуття співпричетності. ***Національне свято спрямоване*** на популяризацію здорового способу життя, фізичної активності та спорту серед громадян України, а також вшанування видатних спортсменів, тренерів і фізкультурних діячів.

13 вересня – День українського борщу

У січні 2022 року Комітет Верховної Ради України з гуманітарної та інформаційної політики подав проект Постанови № 6361 про встановлення Дня українського борщу. Попри те, що Проект не було розглянуто, любов українців до традиційної страви зробила свою справу. Подія стала популярною.

Поширену інформацію про День українського борцю буде представлено на сайті КВНЗ «Харківська академія неперервної освіти» в розділі «Бібліотека».

14 вересня – 110 років від дня народження Галини Денисівни Зорі (1915 – 2002), української художниці, педагога

Галина Зоря – **член Спільки художників України** з 1946 року, учасниця всеукраїнських і міжнародних мистецьких виставок. Працювала в галузі станкового живопису, створювала [натюрморти](#), [тематичні картини](#). Низка полотен присвячена флорі України: «Троянда і флокси» (1950), «Весняні квіти» (1955), «Осінні квіти» (1957), «Маки» (1957, 1958, 1975), «Бузок» (1965), «Каштани» (1967), «Чорнобривці», (1970), «Білі троянди» (1972), «Квіти» (1974), «Вересень» (1975), «У лісі» (1985), «Кримські квіти» (1988), «Калина», «Природа» (1989), «Дари землі» (1994) та інші. Також *серед основних творів*: «Будівництво домни № 3. Єнакієве» (1947), «Сталевар» (1948), «Зустріч переможців на площі Софії в Києві» (1949), «Юність» (1951), «Решетилівські вишивальниці» (1962), «Україна» (1985), «Історичні цінності» (1988); *етюди* «Неаполь», «Везувій», «Береги Португалії», «Капрі», «Старий Стамбул» (1956 – 1960).

Окремі роботи художниці зберігаються в художніх музеях України, а також у приватних збірках [Європи](#), [Азії](#) та [США](#).

15 вересня – Міжнародний день демократії (*International Day of Democracy*)

Ініціатором Міжнародного дня демократії стала Генеральна Асамблея Організації Об'єднаних Націй, яка на своєму 46 пленарному засіданні, що відбулося 8 листопада 2007 року, ухвалила рішення про щорічне відзначення цього дня 15 вересня (Резолюція № 62/7). **Мета** – привернути увагу щодо того, наскільки цінними для кожної особистості є свобода думки та дотримання прав людини. Невід'ємна частина свободи – рівноправність і прозорі вибори, на яких кожен може здійснити волевиявлення. Діяльність ООН також базується на демократичних засадах. Сьогодні Україна щодня захищає свою демократію та свободу в умовах війни з російськими окупантами, що є загрозою для демократії всього світу.

15 вересня – 100 років від дня народження Володимира Миколайовича Геншке (1925 –1984), художника декоративного мистецтва

Володимир Геншке – **учасник міжнародних мистецьких виставок**. Працював у галузі декоративного мистецтва (художнє скло), особливого значення надавав краплеподібній формі. **Серед відомих робіт**: прибор для молока «Курча» (1960), набори: «Софія Київська» (1971) «Синій», «Блакитний», «Червоний» (1980), «Прозоро-чорне» (1984); блюда: «Катерина», «Життя»; вази: «Україна», «Космос – Земля» (1964 – 1967), «Мушлі», «Пробудження» (1980), «Метаморфози» (1986); скульптура «Одарка і Карась» (1967).

Окремі вироби майстра зберігаються в [Національному музеї українського народного декоративного мистецтва](#).

16 вересня – Міжнародний день охорони озонowego шару
(International Day for the Preservation of the Ozone Layer)

У 1994 році Генеральна Асамблея Організації Об'єднаних Націй запровадила Міжнародний день охорони озонowego шару, оскільки він захищає атмосферу Землі від згубного впливу сонячного випромінювання, але руйнується внаслідок антропогенних дій. День установлено на згадку про дату підписання 16 вересня в 1987 році Монреальського протоколу, створеного для обмеження виробництва низки хімічних речовин, що вважаються причиною виснаження озону. **Мета події** – привернути увагу до проблеми руйнування озонowego шару та запропонувати способи її розв'язання.

18 вересня – Міжнародний день читання електронних книг
(International Read an eBook Day)

Перша електронна книга була створена в 1971 році – «Декларація незалежності США». **Перше велике святкування Міжнародного дня читання електронних книг відбулось у 2014 році** за ініціативою одного з провідних дистриб'юторів електронних книг OverDrive. Відтоді це свято відзначається в більшості країн світу, оскільки в такого формату є багато переваг.

Одна з найбільших переваг електронних книг – зручність користування. Усі частини серії книг можуть бути об'єднані в один файл із можливістю пошуку й легкого знаходження потрібних фрагментів тексту. **Мета святкування** – популяризація електронного читання; підтримка інновацій; створення спільноти любителів читання з усього світу, щоб обмінюватися досвідом і рекомендаціями. Також захисники довкілля наголошують на економії паперу, заради якого вирубуються гектари лісу. Завдяки підтримці мультимедіа деякі електронні книги включають інтерактивні елементи – від відео до інтеграції із соціальними мережами. Найдовшою електронною книгою у світі є «Коментар Макартура до Нового Завіту».

20 вересня – 130 років від дня народження Дмитра Костянтиновича Зерова (1895 – 1971), доктора біологічних наук, академіка Академії наук України, організатора Українського ботанічного товариства

Дмитро Зеров відомий як викладач ботаніки Київського інституту народної освіти (нині – Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова) та Київського університету, директор Інституту ботаніки Академії наук України, головний редактор «Українського ботанічного журналу», «Щорічника Українського ботанічного товариства», **заслужений діяч науки**.

Наукова спадщина – понад 80 наукових праць із питань систематики, флористики та філогенії спорових рослин, ботанічної географії, палеоботаніки, історії ботанічної науки в Україні. Учений розкрив важливу роль боліт у збереженні рівноваги в природі, відтворенні екологічно чистого середовища, рослинного та тваринного світу. Саме він уперше описав болотні комплекси України, місце їх розташування, характер рослинності, процеси, що в них відбуваються. **Лауреат Державної премії України в галузі науки й техніки** (1983) за участь у п'ятитомному виданні в семи книгах «Визначник грибів України» (1967–1979).

21 вересня – Всесвітній день подяки (*World Gratitude Day*)

Святкування розпочалось у 1965 році на Гавайях: на міжнародних зборах вирішили визначити день у році, щоб офіційно висловлювати подяку та повагу за безліч чудових речей, які можна знайти у світі. **Мета проведення** – нагадати про важливість вираження подяки та поваги.

Подяка – це почуття любові та вдячності до себе або інших. Важливо кожен день відчувати вдячність і захоплюватися життям. Роберт Еммонс, провідний науковий експерт із питань вдячності, професор Каліфорнійського Університету, у своєму есе «Велике благо» описує ключові переваги вдячності: у світі є багато гарних речей, відчувати вдячність – це усвідомлювати, що не тільки ми, а й усі люди навколо можуть стати джерелом цього добра. Також у цей день можна долучитися до будь-якої благодійної організації та надати матеріальну допомогу тим, хто її потребує.

21 вересня – Міжнародний день миру (*International Day of Peace*)

Установлений резолюцією Генеральної Асамблеї ООН (від 30.11.1982), цей день відзначався третього вівторка вересня, пізніше Генеральна Асамблея (резолюція 55/282 від 7.09.20001) ухвалила, що з 2002 року Міжнародний день миру буде щорічно відзначатися 21 вересня.

Генеральна Асамблея заявила, що День Миру буде відзначатися як день глобального припинення вогню, відмови від насильства, і запропонувала всім державам і народам дотримуватися припинення воєнних дій протягом цього дня.

У центральних установах Організації Об'єднаних Націй цей День щорічно розпочинається спеціальною церемонією біля Дзвону миру, який установлений у західній частині саду, у дворі комплексу на газоні перед будівлею Секретаріату. Зазвичай о 10. 00 за місцевим часом (14. 00 по Гринвічу) Генеральний секретар ООН, перш ніж ударити у дзвін, виступає зі спеціальним зверненням і закликає народи всього світу замислитися на мить над значенням миру для всіх людей. Після хвилини мовчання Голова Ради Безпеки також виступає із заявою від імені членів Ради.

Найбільш значущим для нас є мир в умовах російської агресії. Болючі людські втрати й економічні збитки демонструють надзвичайну актуальність Дня миру, бо ніщо не змушує людей так глибоко усвідомити всі переваги мирного життя, як особистий досвід війни у власній країні.

21 вересня – День європейського співробітництва (ЄС) **(*European Cooperation Day*)**

День було започатковано в рамках програми Європейського Союзу, що підтримує співробітництво між різними регіонами. В ознаменування досягнень європейського співробітництва 21 вересня в Європі з 2010 року відзначається День європейського співробітництва. **Мета** – наголосити на важливості міжрегіональної та транскордонної співпраці. Європа – це суміш різних культур, мов, цінностей та економік. Саме тому її мешканцям потрібно навчитися розуміти один одного для реалізації максимального потенціалу.

22 вересня – Національний день партизанської слави України **(*Міжнародна назва: National Day of Partisan Glory of Ukraine*)**

Це свято започатковано у 2001 році. **Мета** – вшанувати пам'ять партизанів і підпільників, подвиг яких допоміг наблизити довгоочікувану перемогу в Другій Світовій війні. У цей день згадують про героїзм і самопожертву партизанів, які ризикували своїм життям заради визволення Батьківщини. Сучасні партизани тримають загарбників і зрадників у постійному страху та нагадують, що російський світ – це суцільне зло. Заходи цього дня сприяють збереженню історичної пам'яті та вихованню патріотизму серед молоді.

22 вересня – 190 років від дня народження Олександра Опанасовича **Потебні (1835 – 1891), мовознавця, літературознавця,** **фольклориста, філософа, доктора філології, професора,** **педагога**

Олександр Потебня неповних шістнадцяти років вступив на **юридичний факультет Харківського університету**, через рік **перейшов на історико-філологічний факультет** (закінчив його 1856 року). Тема дисертації: «Перші роки війни Хмельницького» з використанням літопису Самійла Величка та народних пісень. Один із засновників Харківської громади, [Харківського історико-філологічного товариства](#) (був його головою в 1877-1890 рр.), основоположник психологічного напрямку в слов'янському мовознавстві.

Ім'ям Олександра Потебні названий Інститут мовознавства НАН України в 1945 році. Відомими й актуальними на сьогодні є наукові праці вченого із загального мовознавства, фонетики, наголосу, граматики, а також семантики, етимології, діалектології, теорії словесності, фольклору та етнографії, досліджень про походження мови, взаємозв'язок мови й мислення.

23 вересня – Міжнародний день проти сексуальної експлуатації та торгівлі жінками і дітьми **(*International Day Against Sexual Exploitation and Trafficking of Women and Children*)**

Саме в цей день у 1913 році уряд Аргентини ухвалив закон стосовно протидії дитячій проституції. Міжнародний день боротьби із сексуальною експлуатацією та торгівлею жінками і дітьми був заснований Всесвітньою конференцією Коаліції проти торгівлі людьми в координації з Жіночою конференцією, що відбулася в Дацці, Бангладеш, у січні 1999 року й була організована Міжнародною коаліцією проти торгівлі жінками.

За оцінками експертів, 71% поневолених людей у світі – це жінки і дівчатка, а чоловіки і хлопчики становлять 29%. Понад 1,8 мільйона людей у світі є жертвами торгівлі людьми.

Громадяни України також мають ризики потрапити до числа потерпілих, бо умови російської агресії змушують багатьох жінок їхати на заробітки за кордон. Є чимало випадків, коли роботодавці насправді виявлялися работоргівцями, які викрадали людей і використовували їх для власної вигоди.

23 вересня – Міжнародний день жестових мов ***(International Day of Sign Languages)***

Вивчення та використання жестової мови – це можливість людей із вадами слуху або голосових зв'язок адаптуватися в суспільстві та жити повноцінним життям. Великого значення цьому способу спілкування надає ООН, яка встановила у 2017 році **Міжнародний день жестових мов. Дата його проведення – це День заснування Всесвітньої федерації глухих 23 вересня 1951 року.** Федерація розробила нормативні документи щодо забезпечення рівних можливостей для людей з особливими потребами, зокрема Конвенції ООН про права інвалідів.

23 вересня – День освітніх технологій *(Education Technology Day)*

У цей день визнають і оцінюють вплив технологій на освіту. Від перших слайд-проекторів до сучасної ери онлайн-навчання і квантових обчислень, віртуальних класів, дистанційного навчання: технології зробили революцію в тому, як ми викладаємо та вчимося – освіта стала більш доступною, цікавою та ефективною. Це й електронні книги, цифрові підручники, онлайн-системи домашніх завдань, відеолекції, цифрові картки. Інноваційні технології завжди були і є рушійною силою в освіті.

25 вересня – Всесвітній день моря *(World Sea Day)*

Всесвітній день моря започаткований Міжнародною морською організацією в 1978 році. Присвячений він проблемам екологічної безпеки морських перевезень, збереженню біоресурсів. Відзначається *останнього четверга вересня*. **Мета** – вшанувати значення моря в житті людства, зосередити увагу на важливості збереження морської фауни і флори

25 вересня – Всесвітній день квантової готовності ***(World Quantum Readiness Day)***

Уперше святкували цю подію у 2024 році за ініціативою DigiCert, планується проводити її щорічно *четвертого четверга вересня*. **Мета заснування** – підвищення обізнаності про потенційні виклики безпеки, пов'язані з квантовими обчисленнями, і необхідність для організацій підготуватися до пост-квантового світу. Квантові комп'ютери, потужність яких зростає, становлять серйозну загрозу для традиційних методів шифрування, які сьогодні захищають цифрові комунікації та дані. Ця подія є закликом до дій для підприємств, урядів і фахівців із кібербезпеки, щоб почати планувати квантову готовність і впроваджувати постквантову криптографію (PQC).

25 вересня – День коміксів

Прихильники жанру мальованих історій святкують День коміксів. Смішні малюнки, послідовність яких показує певну розповідь, набули популярності в усьому світі. Вважають, що перші комікси з'явилися у США. Але насправді це сталося в Європі у XIX столітті. У 1825 році було засновано The Glasgow Looking Glass – видання, що спеціалізувалося на цьому жанрі. Пізніше, у 1895 році, Річард Фелтон створив комікси з постійними персонажами.

У США перший комікс надрукували в 1892 році. Гумористичні історії дуже сподобалися читачам, тому тиражі розкуповувались за декілька днів. А з 1938 року популярності набули супергерої та їхні пригоди. Весь світ побачив Супермена, Бетмена, Мікі Мауса та Капітана Америку. Поступово жанр набуває більш дорослих тем, герої стають складнішими, з'являються страшилки. Видавництва друкують комікси за мотивами серіалів і фільмів.

26 вересня – Міжнародний день глухих (*International Day of the Deaf*)

Міжнародний день глухих, заснований у 1951 році Всесвітньою федерацією глухих, відзначають *четвертої неділі вересня*. **Присвячується людям, котрі мають проблеми зі слухом, щоб привернути до них увагу суспільства, наголосити на їхніх правах і можливостях, сприяти їх інтеграції в суспільство.** За статистикою, порушеннями слуху страждає кожна дев'ята людина: втрачають його в результаті травми, хвороби чи вроджених пороків.

Десятки відомих особистостей були глухими: П'єр де Ронсар (поет епохи Відродження, якого називали «принцом французьких поетів», був прекрасним фехтувальником і танцівником); Віктор Гюго (автор «Собору Паризької Богоматері»); Людвіг ван Бетховен (видатний композитор); Антоніо Станьолі (один з італійських художників); Ясен (французький скульптор); Жан Жак Руссо (письменник).

В Україні Товариство глухих почало своє функціонування з 1933 року. Україна, як член ООН, ЮНЕСКО, ВООЗ та МОП, у 1959 році приєдналася до Всесвітньої федерації глухих.

26 вересня – Всесвітній день здоров'я довкілля

(World Environmental Health Day)

Відзначається щорічно 26 вересня з 2011 року. Установлений Міжнародною федерацією з охорони здоров'я довіклля в Індонезії. **Мета цього дня – привернути увагу до питань здоров'я довіклля та підвищити обізнаність про вплив людської діяльності на навколишнє середовище.** Цілі сталого розвитку (ЦСР), також відомі як Глобальні цілі, були прийняті Організацією Об'єднаних Націй у 2015 році як загальний заклик до дій щодо викорінювання бідності, захисту планети й забезпечення того, щоб до 2030 року всі люди жили в мирі та процвітанні зараз і в майбутньому.

17 цілей сталого розвитку мають комплексний характер – вони визнають, що дії в одній царині вплинуть на результати в інших, і що розвиток має забезпечувати баланс між соціальною, економічною та екологічною стійкістю, розв'язуючи проблему зміни клімату, збереження океанів і лісів.

Здоров'я довіклля відіграє ключову роль у реалізації Цілей сталого розвитку.

26 вересня – Міжнародний день боротьби за повну ліквідацію ядерної зброї (*International Day for the Total Elimination of Nuclear Weapons*)

Згідно з ухваленим рішенням Генеральної Асамблеї Організації Об'єднаних Націй (від 5.12.2013) був заснований Міжнародний день боротьби за повну ліквідацію ядерної зброї. **Мета його проведення – привернути увагу громадськості до проблем, які несе зброя масового знищення, та забезпечити безпеку в усьому світі.**

Україна стала країною, яка на своєму прикладі продемонструвала можливість відмови від ядерної зброї. Положення про без'ядерний статус було зафіксоване в Декларації про державний суверенітет України, що її ухвалила Верховна Рада 16 липня 1990 року.

26 вересня – Європейський день мов (*European Day of Languages*)

Європейський день мов було проголошено 6 грудня 2001 Радою Європи за підтримки Європейського Союзу під час Європейського року мов. **Єврокомісія зазначає, що збереження та розвиток мов, зокрема малих, декларується як офіційна мовна політика Євросоюзу** й необхідно прийти від популяризації мультилінгвізму до вивчення громадянами ЄС іноземних мов упродовж життя. Офіційних мов у Європі 24. Саме тому цей масовий захід присвячений розширенню міжкультурного розуміння та опануванню іноземних мов.

26 вересня – Європейська ніч учених (*European Researchers Night*)

Цей захід, організований Єврокомісією, фінансується в рамках акцій *Дії Марії Склодовської-Кюрі* (один із тематичних напрямів пріоритету «Передова наука» (Excellent Science), спрямований на підтримку навчання, мобільності та розвитку кар'єри науковців). Проходить щорічно *останньої п'ятниці вересня* в понад 300 містах Європи. **Мета – популяризувати дослідні та**

інноваційні ініціативи, сприяти розвитку поняття про роботу вчених, їх вплив на повсякденне життя людей, викликати інтерес у молоді до вибору кар'єри вченого.

26 вересня – Європейський день шкільного спорту (*European School Sport Day*)

Захід, який проводиться щороку в останню п'ятницю вересня, є найбільшою подією Європейського тижня спорту. Це міжнародне свято руху заохочує школи спонукати дітей рухатися вперед. *Ініціатива спрямована на просування фізичної активності на міжнародному рівні*, залучення якомога більшої кількості дітей та молоді, шкіл і організацій.

27 вересня – Всесвітній день туризму (*World Tourism Day*) День туризму в Україні

Свято відзначають із метою популяризації туризму, висвітлення його внеску в економіку світової спільноти, розвитку зв'язків між народами різних країн. У 1979 році в місті Торремолінос (Іспанія) Генеральна асамблея Всесвітньої туристської організації встановила це свято.

У жовтні 1997 року Україна стала дійсним членом Всесвітньої туристської організації – головної міжнародної міжурядової організації у сфері подорожей і туризму, що є виконавчим органом ООН і займається активізацією та розвитком туризму, розробкою і впровадженням світової туристичної політики.

У вересні 1999 року на XIII сесії Генеральної асамблеї Всесвітньої туристської організації, що проходила в місті Сантьяго (Чилі), Україну було обрано до Виконавчої ради організації.

27 вересня – 140 років від дня народження Всеволода Михайловича Зуммера (1885 – 1970), мистецтвознавця, доктора історії та теорії мистецтв

Всеволод Зуммер відомий як активний учасник Історичного товариства імені Нестора-літописця (з 1917 року), Наукового товариства імені Тараса Шевченка (з 1918 року), член Спілки художників України (з 1958 року).

У 1928 році заснував і очолював Харківський художньо-історичний музей. 1933 року був репресований (звільнений 1937, але до 1950 перебував на засланні). Автор низки статей, присвячених творчості Тараса Шевченка, Миколи Гоголя, Іллі Рєпіна та інших митців. Наукові дослідження: пам'ятки українського мистецтва, східних народів, соціології мистецтва, музеєзнавства та художньої критики.

28 вересня – Міжнародний день загального доступу до інформації (*International Day for Universal Access to Information*)

Цей день є важливим нагадуванням для світу про значення відкритості, прозорості та демократії. Кожна людина має право шукати, отримувати й поширювати інформацію. Це право набуває все більшої актуальності в

умовах цифрового світу. *Доступ до інформації вважається одним із ключових понять демократії*, бо є інструментом боротьби з корупцією та підзвітності урядів своїм громадянам.

Визнаючи значущість доступу до інформації, 74 сесія Генеральної Асамблеї ООН (A/RES/74/5 і UNESCO 38 C/70) проголосила у жовтні 2019 р. 28 вересня Міжнародним днем загального доступу до інформації.

28 вересня – Всеукраїнський день дошкілля

Міжнародна назва: All-Ukrainian preschool day

Четвертої неділі вересня суспільство вшановує працівників дошкільної освіти: вихователів, завідувачів, методистів, психологів, логопедів, молодший персонал дитячих садків. Офіційно свято було запроваджено Указом Президента України від 13 квітня 2011 року № 629 «Про заходи щодо забезпечення пріоритетного розвитку дошкільної освіти». Дошкільний вік – один із найбільш відповідальних і важливих періодів у житті підростаючого покоління, у якому починається виховання любові до Батьківщини, природи, навколишнього світу, формування особистості. Бути вихователем – високе покликання. Це професіоналізм, терпіння та мудрість, увага до унікального внутрішнього світу дитини.

29 вересня – День пам'яті трагедії Бабиного Яру

29 вересня – річниця від початку масових розстрілів, здійснених гітлерівцями у Бабиному Яру (29 – 30 вересня 1941 року). Бабин Яр – це некрополь для понад 100 тисяч громадян: більшість жертв були євреями та ромами, проте в Бабиному Яру загинуло також чимало українців (дорослих, дітей, військовополонених). Це були не лише жителі Києва, але й біженці, які на момент нападу нацистської Німеччини залишили рідні домівки і евакуювалися до міста.

29 вересня – 180 років від дня народження Івана Карпенка-Карого (справжнє прізвище – Тобілевич; 1845 – 1907), письменника, драматурга, актора, режисера, театрального діяча

Іван Карпенко-Карий – один із основоположників нового українського театру, засновник самодіяльних театрів, адміністративний керівник трупи корифеїв українського театру Марка Кропивницького та власної трупи.

Саме Іван Карпенко-Карий утвердив жанр комедії в українській літературі як універсальну форму художнього зображення та моделювання найрізноманітніших проявів взаємин між людьми й організації їхнього внутрішнього світу в системі координат загальнолюдських цінностей.

Поширену інформацію про видатного драматурга буде представлено на сайті КВНЗ «Харківська академія неперервної освіти» в розділі «Бібліотека».

30 вересня – Всеукраїнський день бібліотек

Міжнародна назва: All-Ukrainian Library Day

Бібліотека – це одне з найдавніших культурних надбань людства, хоча роль їх сьогодні змінюється: створюються електронні бібліотеки, медіатеки. Але це особливе місце, де люди мимоволі стишують голос, чутно шурхіт сторінок, неповторне відчуття типографської фарби, клею і трохи пилу (адже книги можуть зберігатися століттями й дарувати свою мудрість не одному поколінню читачів).

Декілька фактів:

- 1037 р. Князь Ярослав Мудрий заснував першу державну бібліотеку на території Софійського собору, де в 1969 році встановлено пам'ятний знак у вигляді брили з граніту із зображенням князя Ярослава та сторінки давнього літопису. Автор пам'ятника – український скульптор Іван Кавалерідзе.
- Однією з найстаріших є діюча *Наукова бібліотека Львівського національного університету імені Івана Франка*, яку було засновано в 1608 році. Свого часу серед читачів цього закладу був гетьман Богдан Хмельницький.
- Найбільшою бібліотекою є Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського. Інформаційний ресурс бібліотеки – 15 мільйонів примірників. Вона посідає 18 місце у світовому рейтингу.

Це особливо значуще свято вшановує унікальні інституції знань і культури та їх працівників, які відіграють важливу роль у розвитку освіти, науки й культурної спадщини України.

30 вересня – Міжнародний день перекладача **(*International Translation Day*)**

Міжнародний день перекладача щорічно відзначається на честь святого Єроніма, покровителя перекладу, який здійснив повний переклад Біблії з оригіналу (івриту) на латину. Відзначати День перекладача як міжнародний було запропоновано в 1991 році. Відповідно до резолюції 71-ї сесії Генеральної Асамблеї ООН (2017 року) ***професійний переклад є вагомим внеском у згуртування націй***, поширення інформації, яка раніше була доступна лише представникам певної культури. Саме тому праця кваліфікованого фахівця перекладу заслуговує окремої уваги, оскільки може навіть вплинути на встановлення дипломатичних відносин між різними країнами.

30 вересня – День усиновлення

Проголошено цей День 27 листопада 2008 року. Мета події – акцентувати увагу населення на важливості виховання дітей у сім'ях, підтримати й розвивати усиновлення/удочеріння. Сім'я – оптимальне середовище, щоб виростити здорову та щасливу особистість, успішну в майбутньому.

В умовах повномасштабної війни рф кількість дітей в Україні, у яких загинули батьки, збільшилася. Тому потреба в усиновленні й удочерінні наразі зростає.

Використані джерела:

1. Вересень : свята та події. URL: <https://daytoday.ua/veresn-svyata-ta-podii/>
2. Міжнародні дні ООН. URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%9C%D1%96%D0%B6%D0%BD%D0%B0%D1%80%D0%BE%D0%B4%D0%BD%D1%96_%D0%B4%D0%BD%D1%96_%D0%9E%D0%9E%D0%9D#:~:text=%D0%9C%D1%96%D0%B6%D0%BD%D0%B0%D1%80%D0%BE%D0%B4%D0%BD%D1%96%20%D0%B4%D0%BD%D1%96%20%D0%9E%D0%9E%D0%9D%20%E2%80%94%D0%BE%D1%84%D1%96%D1%86%D1%96%D0%B9%D0%BD%D0%BE%20%D0%B2%D1%81%D1%82%D0%B0%D0%BD%D0%BE%D0%B2%D0%BB%D0%B5%D0%BD%D1%96,%D0%B4%D0%B5%D0%BD%D1%8C%20%D0%B2%D0%B8%D0%B1%D0%B8%D1%80%D0%B0%D1%94%D1%82%D1%8C%D1%81%D1%8F%20%D1%81%D0%B2%D0%BE%D1%8F%20%D1%82%D0%B5%D0%BC%D0%B0%20%D0%B4%D0%BD%D1%8F%D0%B4%D0%BD%D1%8F.
3. Про відзначення пам'ятних дат і ювілеїв у 2024-2025 роках: Постанова Верховної Ради України від 21.12.2023. URL: https://www.rada.gov.ua/news/news_kom/245200.html

Матеріали підготовлені:

Жеребкіною З. Г., завідувачем бібліотеки,
Павловою Г. М., бібліотекарем,
Писаренко Т. І., методистом КВНЗ
«Харківська академія неперервної освіти»